

14.10.2008

Dnr 1106/4/07

Beslutsfattare: Biträdande justitieombudsman Petri Jääskeläinen

Föredragande: Justitieombudsmannasekreterare Terhi Arjola-Sarja

BESVARANDE AV EN FÖRFRÅGA I DOMSTOLEN

1

KLAGOMÅLET

A ber i sina skrivelser som 29.3 och 13.4.2007 inkom med e-post justitieombudsmannen undersöka Uleåborgs förvaltningsdomstols förfarande. A uppger att han trots flera förfrågningar inte fått något besked om domstolens handläggning av ett mål.

- - -

3

AVGÖRANDE

3.1

Händelseförlopp

A har överklagat Uleåborgs och Kajanalands skatteverks beslut till Uleåborgs förvaltningsdomstol. Beslutet gällde A:s rätt att få en svensk översättning av en bouppteckning som fanns hos skatteverket. Medan ärendet var anhängigt vid förvaltningsdomstolen meddelade A:s advokat i en skrivelse som inkom till förvaltningsdomstolen 18.12.2006 att han i fortsättningen hade hand om ärendet i egenskap av A:s ombud. Dessutom bad advokaten om snabb behandling av ärendet. I en skrivelse som inkom till förvaltningsdomstolen 25.1.2007 upprepade advokaten att skriftväxlingen i ärendet skulle ske via honom och frågade också hur långt ärendet hade framskridit. Därefter meddelade A 15.3.2007 per e-post förvaltningsdomstolen att han skulle JO-anmäla handläggningen av ärendet. I sitt meddelande framhöll A att han genom sitt ombud ställt upprepade förfrågningar till förvaltningsdomstolen, utan att få något svar.

Av utredningen framgår att förvaltningsdomstolen varken besvarade ombudets ovan nämnda förfrågan eller A:s e-postmeddelande.

3.2

Rättsregler

Enligt grundlagens 21 § 2 mom. ska garantierna för god förvaltning tryggas genom lag.

Enligt förvaltningslagens 8 § ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden.

3.3

Ställningstagande

Enligt utredningen från Uleåborgs förvaltningsdomstol förpliktar lagen inte en domstol att ge parterna uppskattningar om hur länge behandlingen av ett ärende vid domstolen kommer att pågå.

Till denna del konstaterar jag att det som förvaltningsdomstolen anför i sin utredning i och för sig stämmer, eftersom förvaltningsprocesslagen inte har någon sådan bestämmelse om förvaltningsdomstolarnas skyldighet att ge parterna en tidsplan för behandlingen som skulle motsvara bestämmelsen (RB 5:18,2) om allmänna domstolar. I det ärende som avses i klagomålet är det emellertid inte fråga om att förvaltningsdomstolen skulle vara skyldig att på eget initiativ ge en uppskattning av behandlingstiden, utan om att den förväntas besvara en förfrågan om behandlingen av ett ärende som är anhängigt vid domstolen.

I förvaltningslagens 2 kap. föreskrivs om grunderna för god förvaltning. Enligt regeringens proposition med förslag till lagen (RP 72/2002 rd) är avsikten att föreskriva sådana kvalitetsmässiga krav som ger uttryck för god förvaltning och som har ansetts höra till det lagstiftningsuppdrag som ålagts i grundlagens 21 § 2 mom.

Till grunderna för god förvaltning hör enligt förvaltningslagens 8 § bl.a. myndigheternas skyldighet att ge råd och den allmänna skyldigheten att besvara förfrågningar. I detaljmotiveringen till regeringens proposition konstateras i fråga om bestämmelsen att till rådgivningen gällande skötseln av ett förvaltningsärende kan, utöver rådgivning i rättsliga frågor, också höra annan informativ rådgivning. Det kan t.ex. vara fråga om upplysningar om vem som sköter ärendet och när den personen är på plats eller hur lång tid behandlingen av ärendet kommer att ta. Med utträttande av ärenden avses enligt propositionen inte endast vidtagande av åtgärder för att ett förvaltningsärende ska kunna skötas, utan också sådant utträttande av ärenden hos en myndighet som ansluter sig till faktisk förvaltningsverksamhet.

Förvaltningslagen ska enligt dess 2 § 2 mom. tillämpas bl.a. hos statliga myndigheter. Enligt lagens 4 § 1 mom. som gäller begränsningar av tillämpningsområdet ska lagen inte tillämpas på t.ex. rättskipning.

I propositionens detaljmotivering till förvaltningslagens 4 § konstateras att rättskipningen utgör en del av det rättskydd som tillgodoses i efterskott och vars funktion är att avgöra rättstvister och säkerställa att den materiella rättens normer tillämpas rätt. Rättskipningen indelas enligt rättsområden i dels rättegångsförfarande och dels förvaltningsrättskipning. De grundläggande bestämmelserna om civil- och straffrättslig rättegång finns i rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål. Bestämmelser om förfarandet i förvaltningsrättslig lagskipning finns i förvaltningsprocesslagen. Enligt den är förvaltningsrättskipning behandling av ärenden på grund av sökande av ändring och behandling av förvaltningstvister.

I mitt beslut om avgiftsbelagd telefonrådgivning inom justitieministeriets förvaltningsområde (21.12.2007 dnr 483/4/07 och 510/4/07) har jag konstaterat att det i allmänhet inte är fråga om rättskipning utan om normalt utträttande av ärenden t.ex. då en kund per telefon kontaktar en domstol. Kunden kan fråga i vilket skede behandlingen av ett ärende befinner sig, beställa en kopia av domstolens beslut eller över huvud taget be om råd i konkreta eller procedurmässiga frågor. Kunderna vänder sig då ofta också till andra tjänstemän än domare eller de som deltar i rättskipningsverksamheten. I dessa sedvanliga kontakter mellan kunder och domstolar är det sålunda inte fråga om rättskipning utan om sådan rådgivningsskyldighet i anslutning till ett förvaltningsärende (t.ex. beställning av handlingar) eller faktisk förvaltningsverksamhet som hör till grunderna för god förvaltning. Myndigheterna har en allmän skyldighet att besvara kunders frågor och förfrågningar om sina ärenden.

A:s klagomål gäller en förfrågan om handläggningen av ett ärende som var anhängigt hos förvaltningsdomstolen. Jag konstaterar att förfrågningar om ett ärendes *handläggningsskede* i allmänhet kan besvaras t.ex. av domstolens registratorskontor med hjälp av diariet. Att besvara sådana förfrågningar ingår i myndigheternas allmänna skyldighet att besvara förfrågningar som gäller utträttande av ärenden vid myndigheter. En förutsättning för besvarande av förfrågningar som gäller *behandlingstiden* för ett anhängigt ärende är däremot i allmänhet att den som ger svaret har närmare kännedom om ärendet, vilket innebär att en sådan förfrågan kan besvaras endast av en domare eller någon annan domstolstjänsteman som deltar i rättskipningsverksamheten och behandlingen av ärendet i fråga. Att ge en uppskattning av behandlingstiden ingår enligt vad som nämns ovan inte i myndighetens allmänna skyldighet att besvara förfrågningar.

Också en förfrågan om behandlingstiden måste emellertid besvaras på något sätt. I den mån som behandlingstiden i ett enskilt ärende inte kan uppskattas, kan svaret t.ex. ge besked om den genomsnittliga behandlingstiden i den aktuella typen av ärenden och om vilka faktorer som är relevanta för behandlingstiden. Av svaret kan t.ex. framgå motsvarande uppgifter om behandlingstiderna som av förvaltningsrättsdomare B:s skriftliga yttrande. B berättar bl.a. att förvaltningsdomstolen behandlar ärendena i den ordning som de kommer in. Undantag görs i fråga om s.k. brådskande ärenden (exempelvis ärenden som gäller omhändertaganden av barn, avvísningar och mentalvård), som går före s.k. vanliga ärenden. A:s ärende hörde inte till kategorin brådskande ärenden.

Uleåborgs förvaltningsdomstol borde sålunda ha besvarat den förfrågan som A:s ombud ställde om behandlingen av ärendet. Däremot hade förvaltningsdomstolen ingen lagstadgad skyldighet att ge en uppskattning av behandlingstiden.

I min bedömning av Uleåborgs förvaltningsdomstols förfarande har jag beaktat att det av förvaltningsdomstolens utredning framgår att den strävar efter att kunna ge uppskattningar av behandlingstiderna. Det framgår nämligen att förvaltningsdomstolen i ett annat ärende som gällde A gett en uppskattning av behandlingstiden och att förvaltningsdomstolen strävar efter att besvara kundernas förfrågningar om behandlingstider. Då förvaltningsdomstolen ger sådana uppskattningar betjänar den i själva verket kunderna t.o.m. bättre än lagen uttryckligen förutsätter.

4

ÅTGÄRDER

På basis av utredningen nöjer jag mig med att meddela Uleåborgs förvaltningsdomstol som min uppfattning att myndigheterna har en allmän skyldighet att besvara frågor och förfrågningar som gäller utträttande av ärenden. I detta syfte sänder jag förvaltningsdomstolen en kopia av detta mitt beslut.